

Pilotprojekt återvätning

Länsstyrelsen Skåne Alice Nicolle

15 november 2025

Bakgrund

- Uppdrag från Naturvårdsverket. Regleringsbrevet för 2023 till Naturvårdsverket: ta fram underlag för **återvätning** av våtmarker.
- I uppdraget ingick bland annat att utreda om det behövs en ny stödmodell. Befintliga stödsystem inte anpassade till återvätningar. Inom detta uppdrag lanserades pilotprojektet återvätning.

Bakgrund

2024 EU-förordning för att restaurera natur ställer **bindande krav på att återväta:**

...återställa organiska jordar som används inom jordbruket och som består av dränerade torvmarker. Dessa åtgärder ska genomföras för minst

30 % av dessa arealer senast 2030, varav minst en fjärdedel ska återvätas,

40 % av dessa arealer senast 2040, varav minst en tredjedel ska återvätas,

50 % av dessa arealer senast 2050, varav minst en tredjedel ska återvätas

Restaureringsåtgärder som består i återvätning av torvmark, inbegripet de vattennivåer som ska uppnås, ska bidra till att **minska nettoutsläppen** av växthusgaser och öka den biologiska mångfalden, samtidigt som nationella och lokala förhållanden beaktas.

Länsstyrelsen
Skåne

Vad är en återvätning?

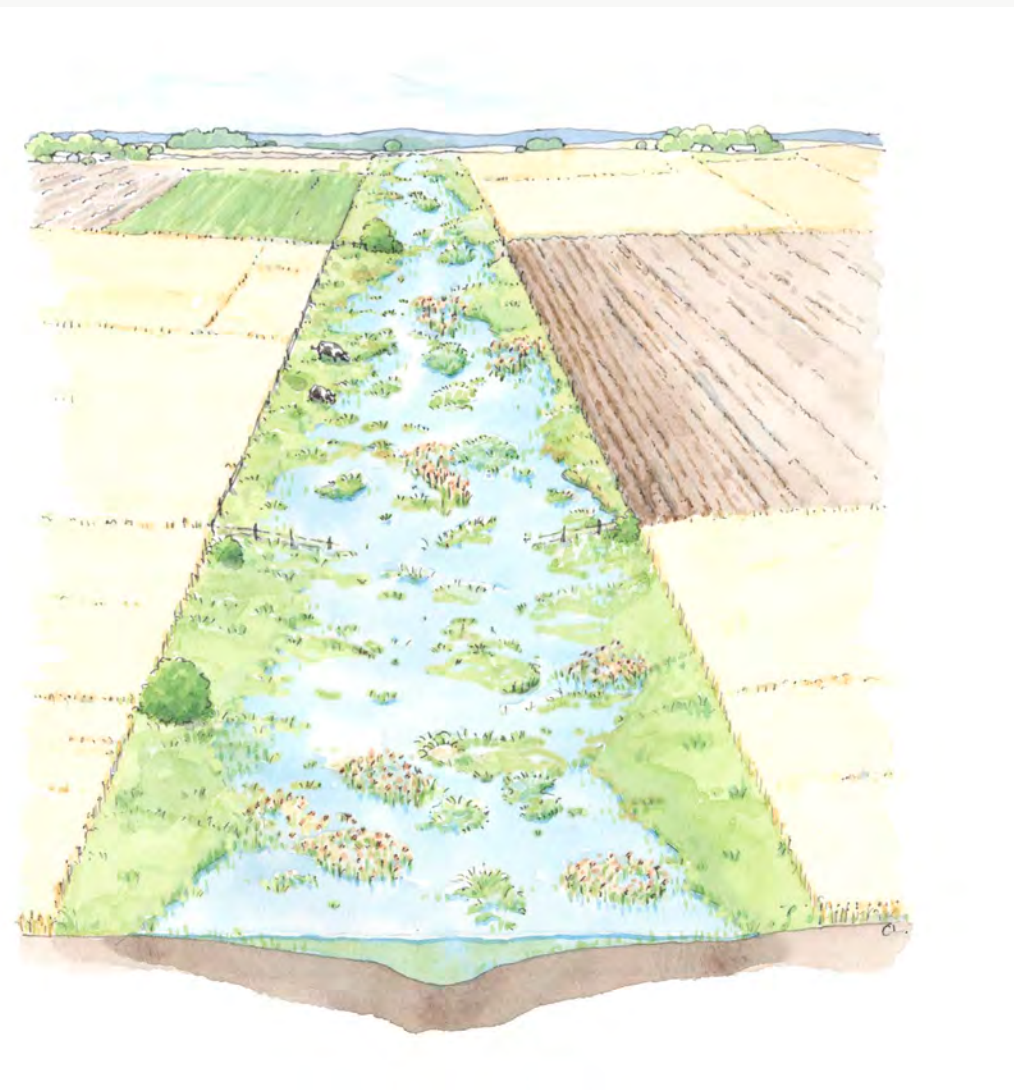

Foto: Anna Stenlo

Länsstyrelsen
Skåne

Bakgrund

Återvätning som klimatåtgärd

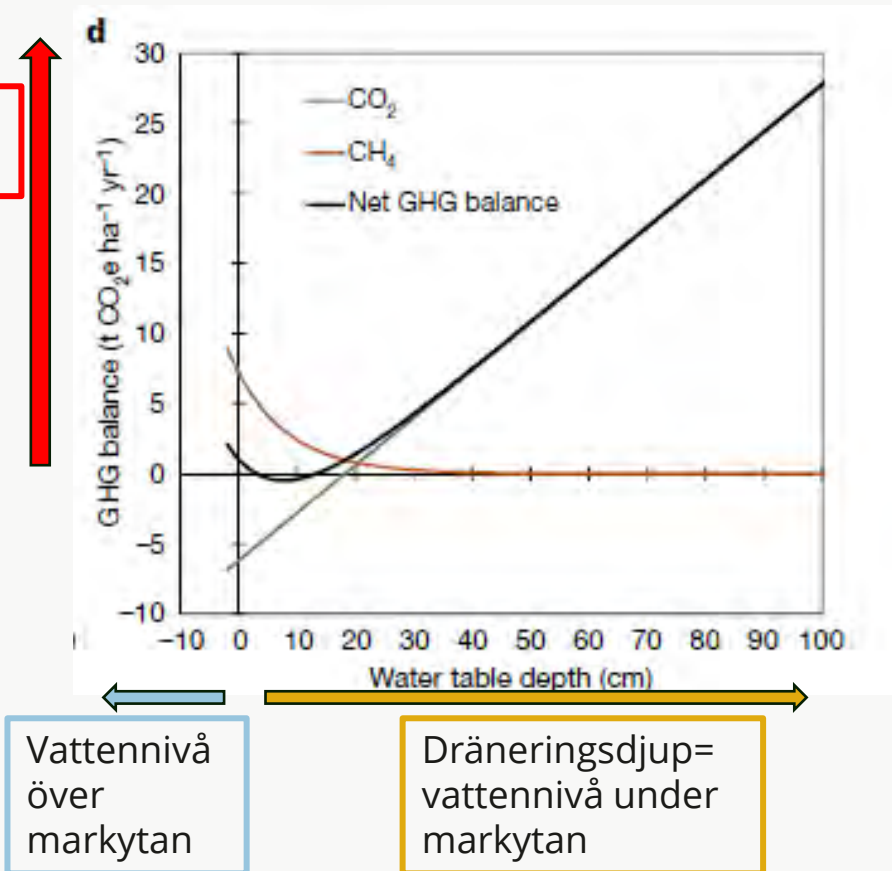
- Optimal **kortsiktig** klimatnytta vid grundvattennivå cirka **10 cm under mark i årsmedelvärde**, där marken kan vara något blötare under vintern och torrare under sommaren

Större dräneringsdjup=negativ effekt av koldioxidutsläpp.

Permanent vattenspegel=negativ effekt av metan

- Även en höjning av dräneringsdjupet från t.ex. 1 m till 0,5 m ger stor effekt.

Negativ
klimatpåverkan

Evans et al 2021: Overriding water table control on managed peatland greenhouse gas emissions. Nature.

Budskap 1

Om man vill öka den biologisk mångfalden och göra klimatnytta ska man sikta på att höja grundvattennivåer (=återvätning), inte gräva permanenta vattenspeglar(=våtmarksanläggning).

Länsstyrelsen
Skåne

Upplägg av pilotprojektet

Ursprungligen 5 årigt projekt: intervjuer med markägare, provtagning, genomförande, utvärdering. Nu årsvisa beslut.

3 olika län: Östergötlands län, Västra Götalands län, Skåne län.

Enbart brukade organogena jordar ingår i pilotprojektet.

- 2024: intervjuer. Totalt 100 markägare har intervjuats av alla tre län, 51 i Skåne
- 2025: utveckla minst 10 projekt för alla tre län med intresserade markägare. NV jobbar parallellt med en möjlig stödmodell.
- 2026 och framåt: återvätning av minst 10 objekt om finansiering finns

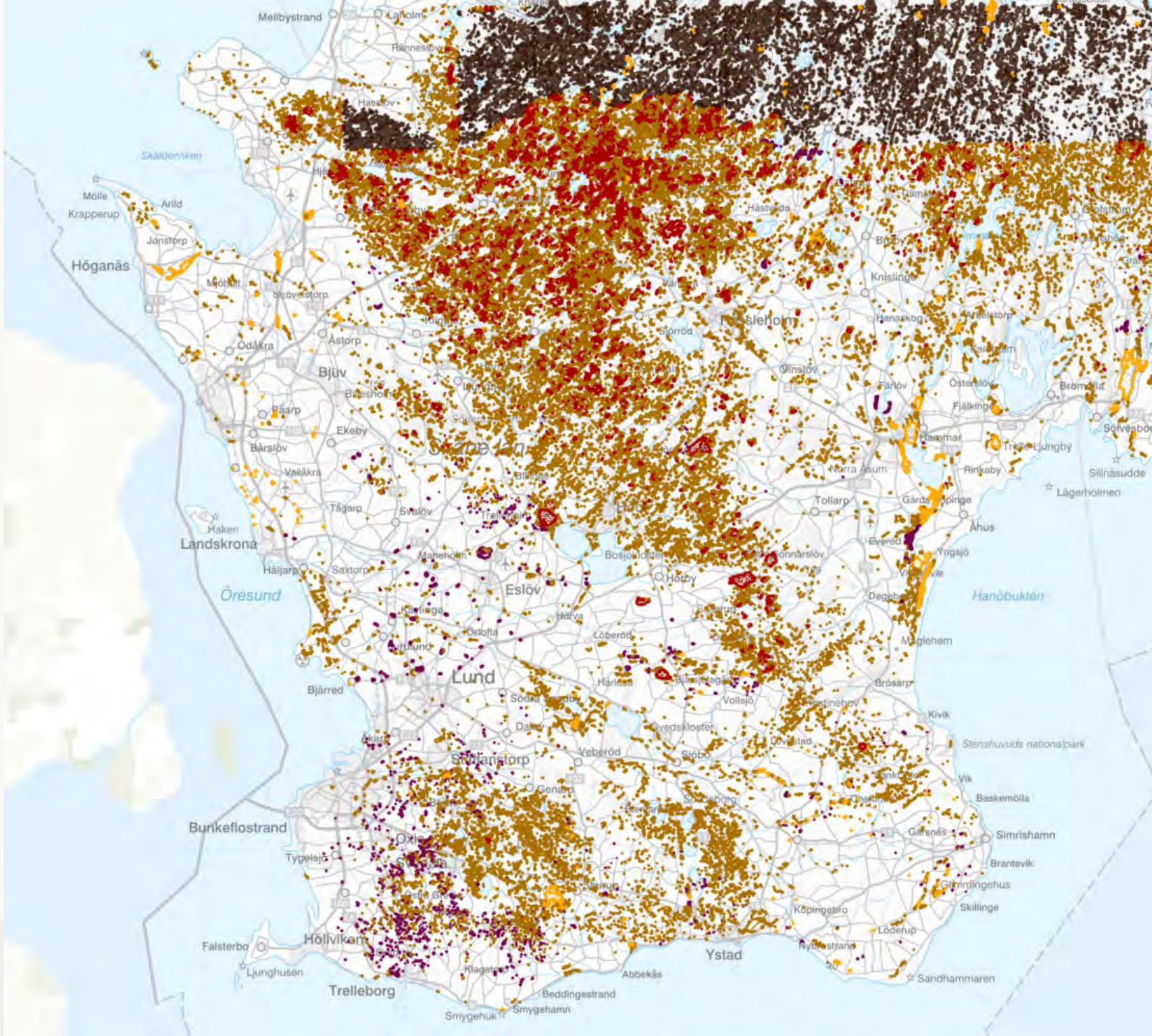

Vart finns egentligen organogena jordar i Skåne?

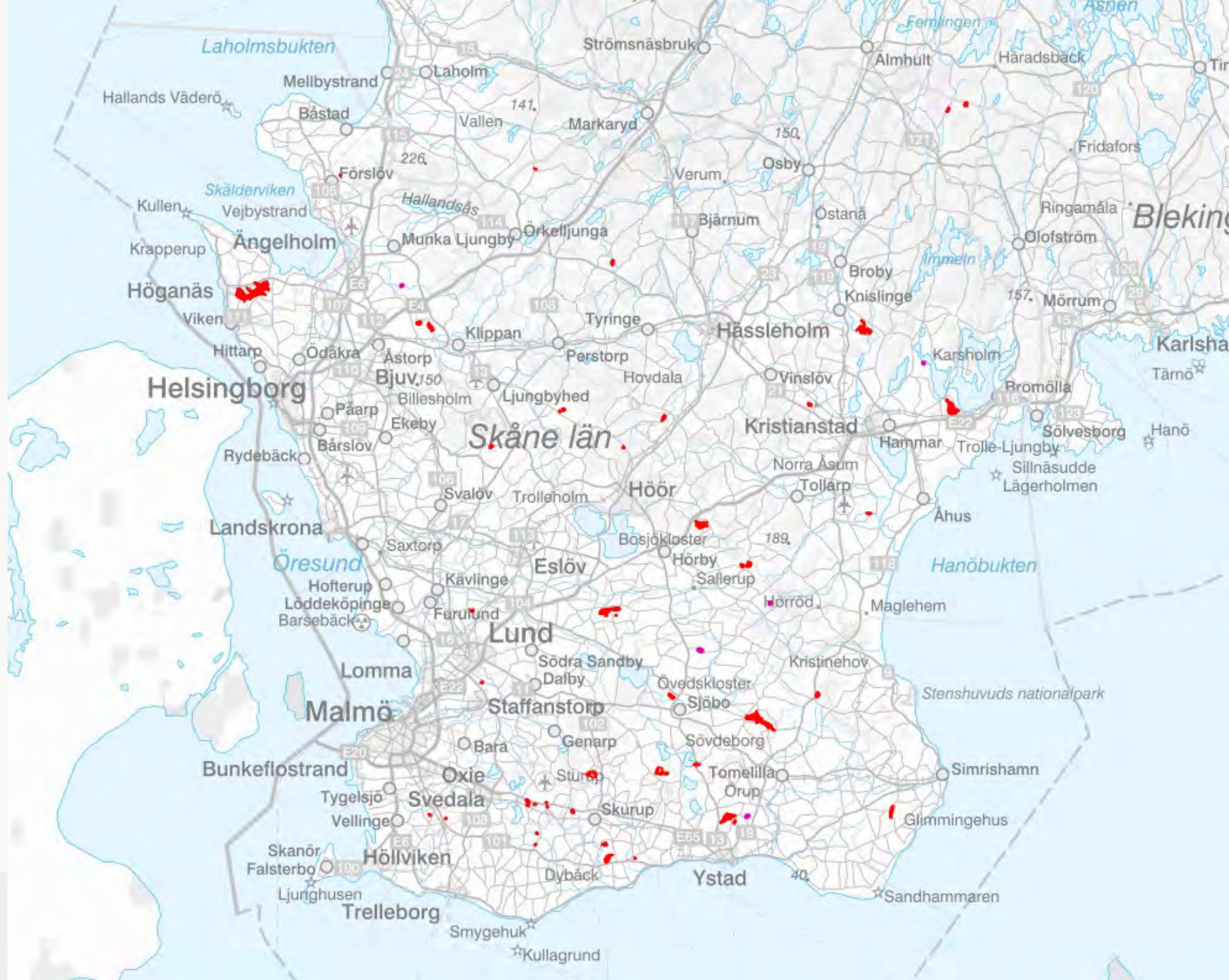

Länsstyrelsen
Skåne

-
- Mossetorv
 - Kärrtorv
 - Gyttja
 - Gyttjelera (eller lergyttja)
 - Torv

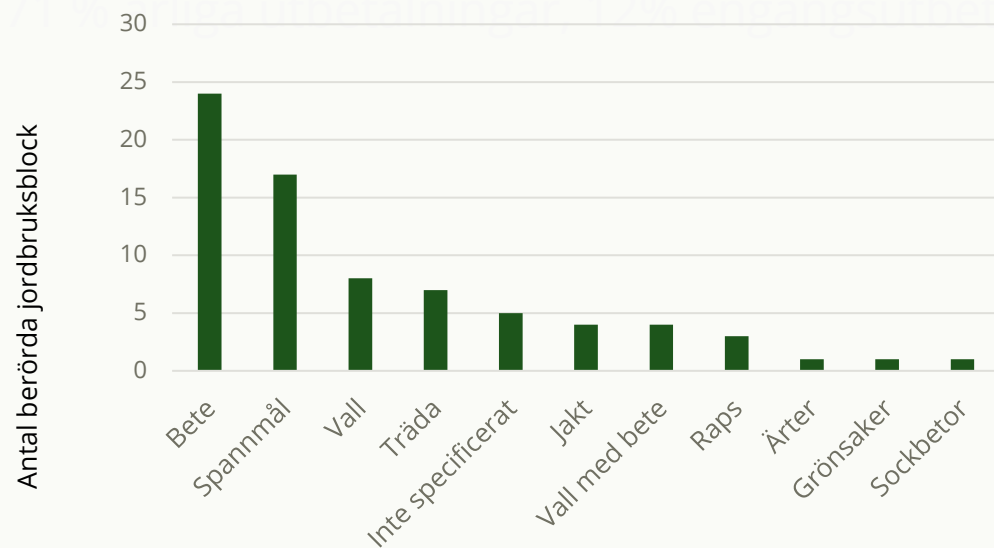
Urval

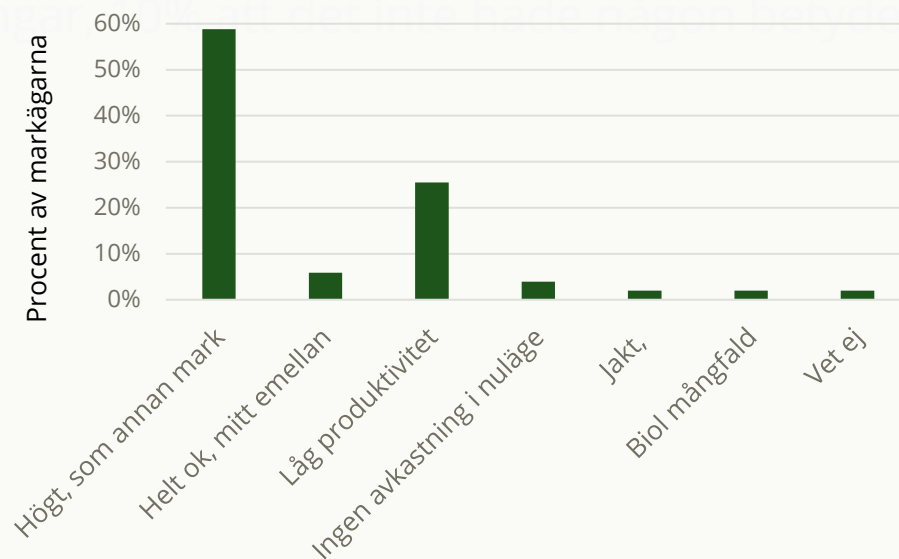
Länsstyrelsen Skåne

- Totalt 51 intervjuer för 34 objekt
- 31 av 51 var intresserade av att undersöka förutsättningarna för att genomföra en återvätning på sin mark

Markanvändning

Torvmarken som tillgång för jordbruksföretaget

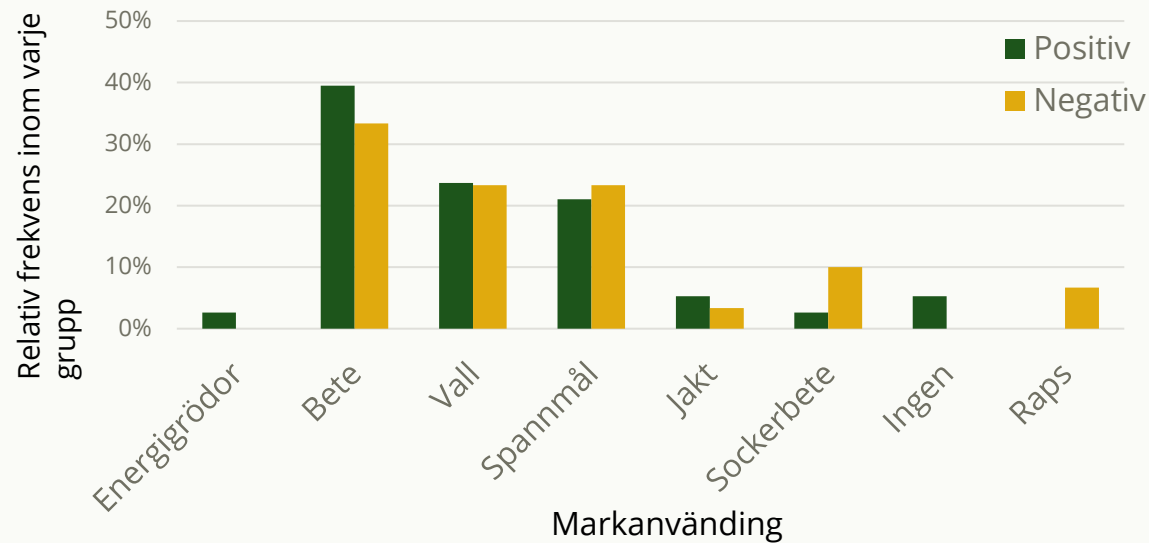
Värdering av produktivitet enligt markägaren

Kan du tänka dig att undersöka förutsättningarna för att genomföra en återvätning på sin mark?

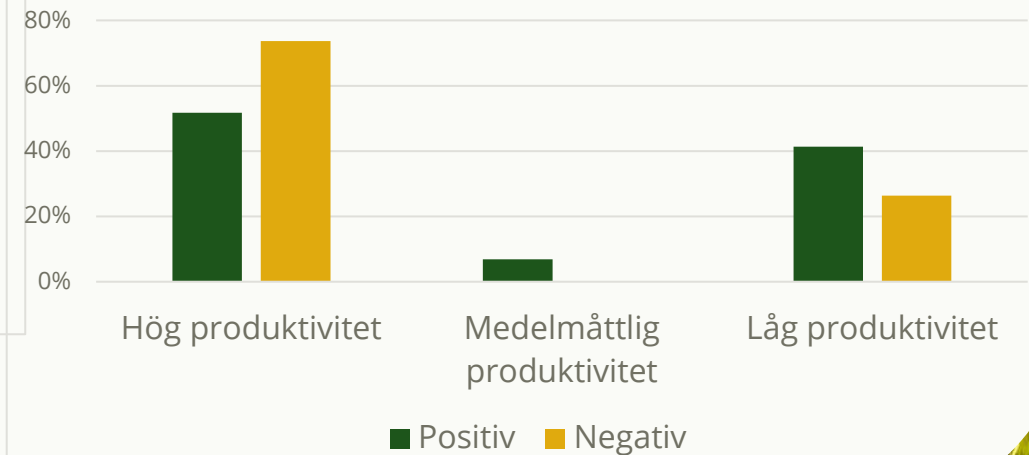
Ja

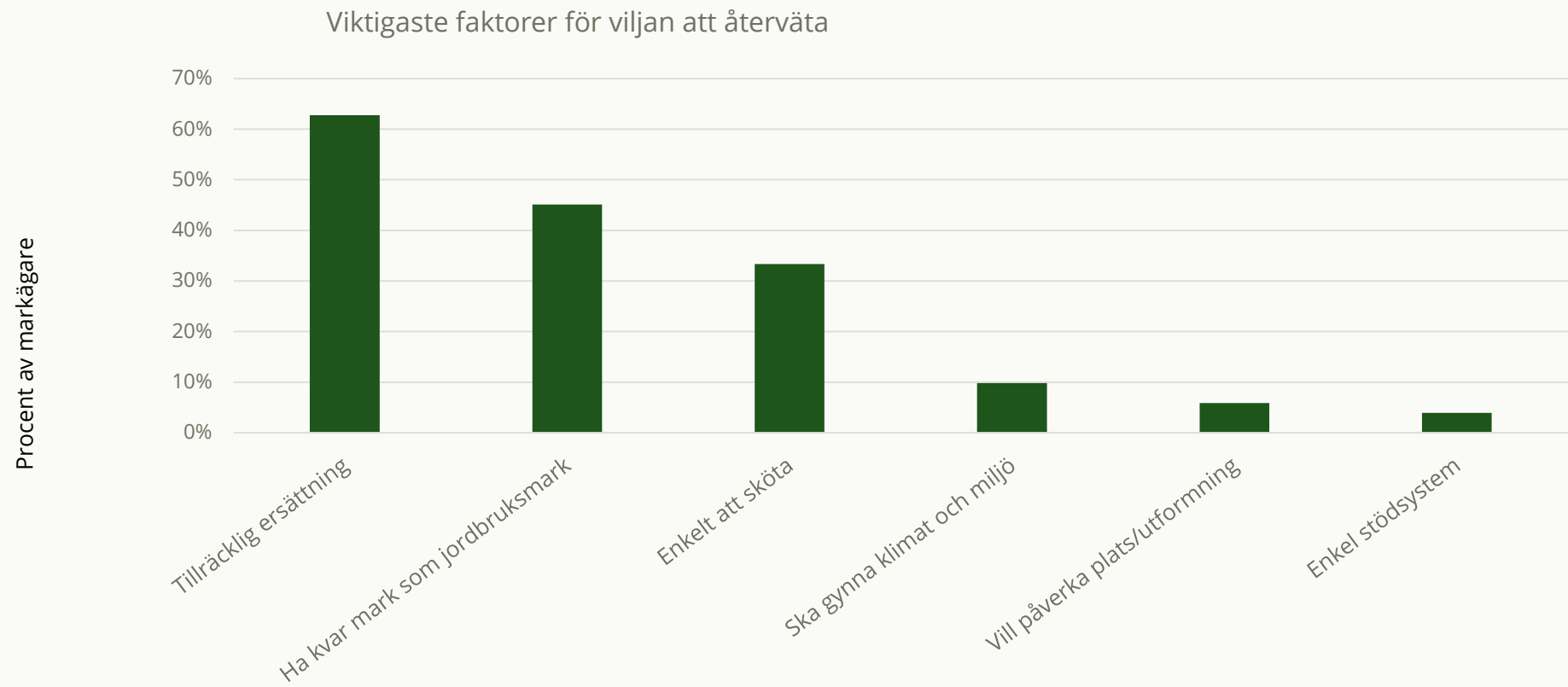
Nej

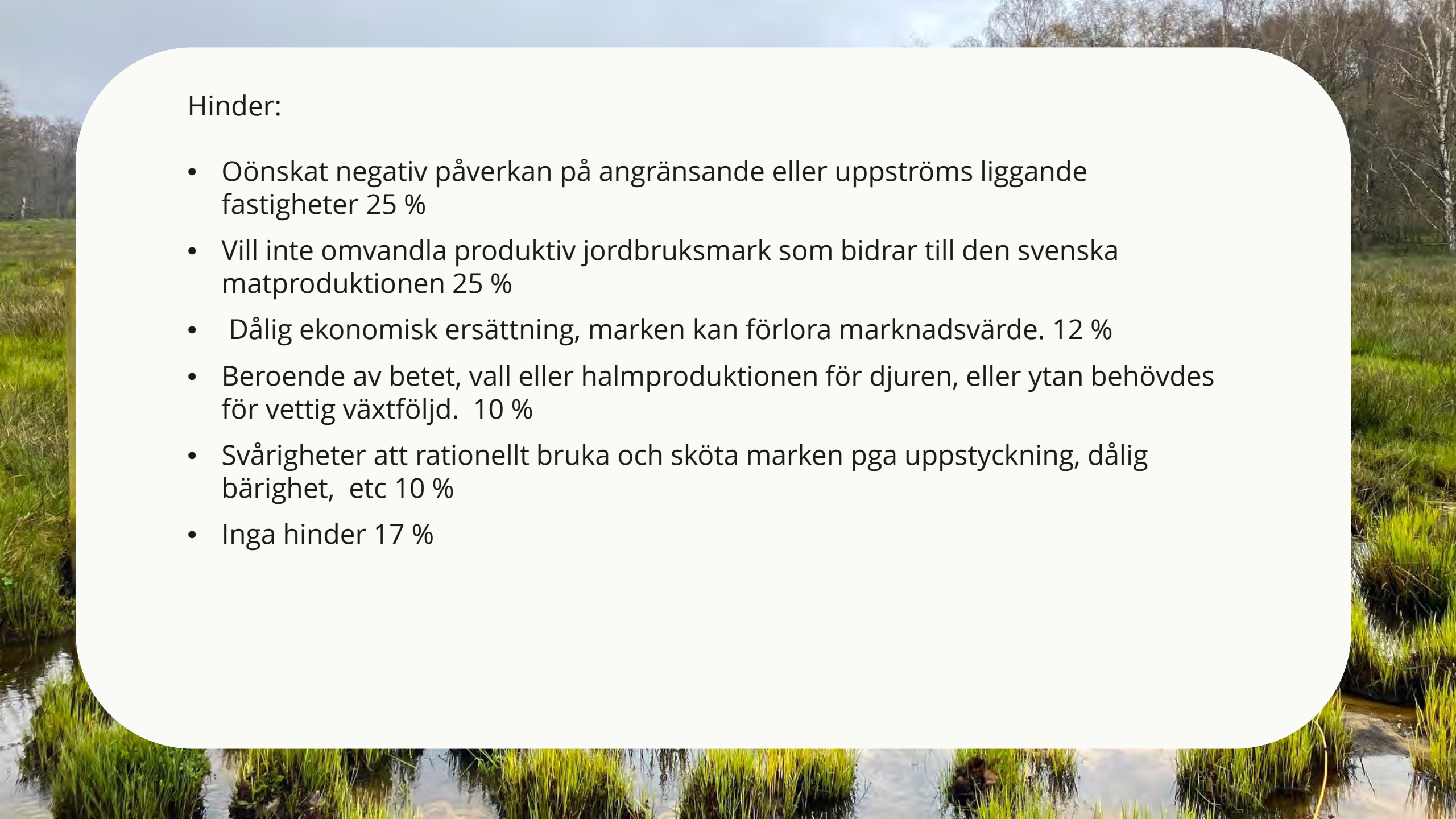
Relativ frekvens av markanvändning bland positivt och negativt inställda markägare

Svarsfrekvens gällande produktivitet bland positivt och negativt inställda markägare

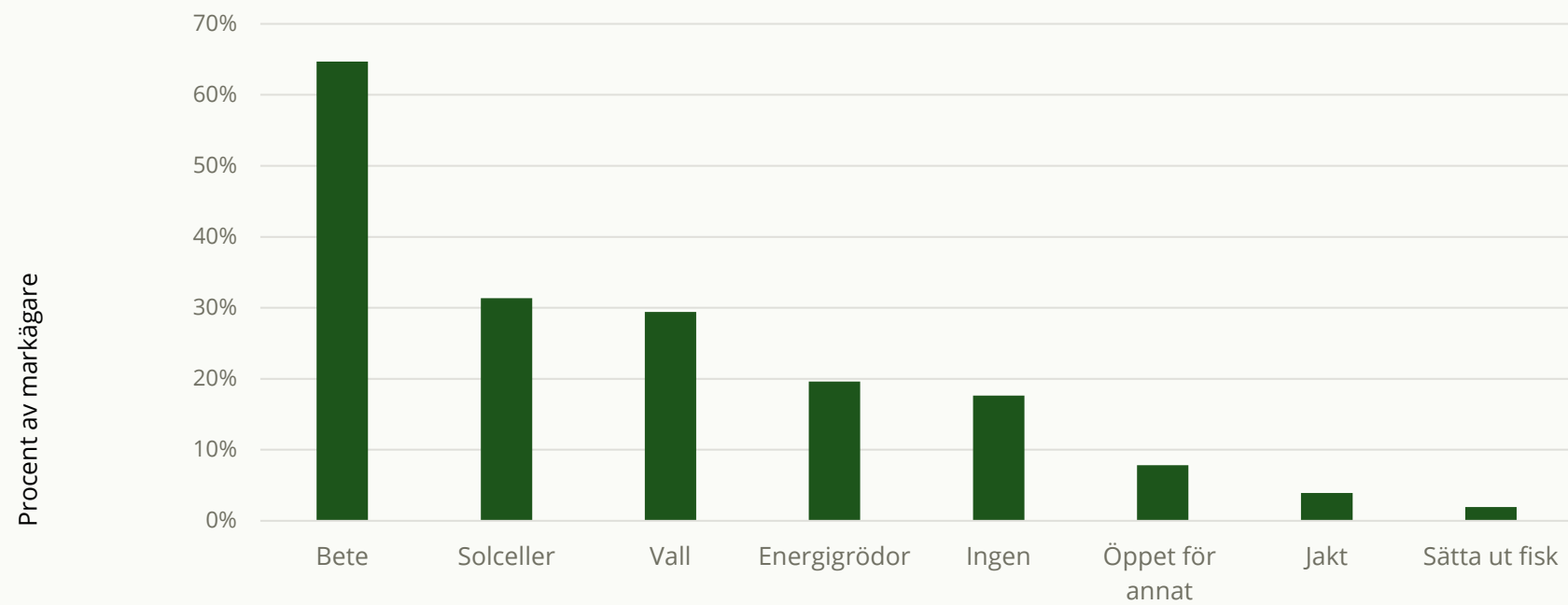

Hinder:

- Öönskat negativ påverkan på angränsande eller uppströms liggande fastigheter 25 %
- Vill inte omvandla produktiv jordbruksmark som bidrar till den svenska matproduktionen 25 %
- Dålig ekonomisk ersättning, marken kan förlora marknadsvärde. 12 %
- Beroende av betet, vall eller halmproduktionen för djuren, eller ytan behövdes för vettig växtföljd. 10 %
- Svårigheter att rationellt bruka och sköta marken pga uppstyckning, dålig bärighet, etc 10 %
- Inga hinder 17 %

Fortsatt markanvändning

Budskap 2

Det finns en stor potential i Skåne för att göra klimatnytta och öka den biologiska mångfalden genom återvätningar.

Länsstyrelsen
Skåne

Pilotprojekt återvätning – genomförandet av återvätningar

- Fem objekt kvar, alla på betesmark.
Markägarintresset alltså störst på betesmark
- Totalt 125 ha påverkansområde
- Naturvårdsverket tar fram markersättningsnivåer
- Genomförande under 2026-2028
- Universiteten påkopplade

Återvätning i kombination med bete

Utmaningar:

- Betesdjuren tappar köttvärde
- De vanliga raserna mindre lämpliga pga storlek/tyngd
- Logistiken är krångligare.
- Inte anpassat till den storskaliga industrin/marknaden
- Parasiter: leverflundra
- Korna måste ha lärt sig att beta blöta områden

Fördelar:

- Positiv påverkan på klimatet
- Ökat artmångfald
- Vattenhushållning, buffring av flödestoppar
- Resiliens mot torkesomrar
- Betessäsongen förlängs
- Våtmarksstöd tillkommer till betesstödet
- Stärker den inhemska livsmedelsproduktionen
- Småskalig jordbruksverksamhet bevaras!
- Gamla lantraser bevaras, genetisk mångfald

Torrsommaren 2018

Vatten i landskapet en del av beredskapsfrågan

Länsstyrelsen
Skåne

Beredskapsfrågan

- En tankeställare för vår samhälle - högintensiv jordbruksverksamhet har enbart kunna uppstå genom att importera energi, kemikalier, foder, utsäde. **Icke cirkulära system är beroende på importer.**
- Ekologisk, småskalig jordbruk minskar importberoendet och presterar bättre i kris
Annan exempel: lantraser i Ukraina
- Annan språk men **många gemensamma mål**: robust livsmedelsproduktion=hållbar livsmedelsproduktion
- Använd beredskapsspråket i dialogen med markägare, politiker och myndigheter!

[Startsida](#) / [Stöd](#) / [Jordbruk, trädgård och rennäring](#) / [Investeringsstöd för jordbruk, trädgård och rennäring](#)
/ [Investeringsstöd för robust primärproduktion](#)

Investeringsstöd för robust primärproduktion

 [Skriv ut](#)

Du som är primärproducent kan få stöd om du genomför investeringar som gör att ditt företag blir mer robust. Det handlar om att du ska bli bättre rustad för att fortsätta din produktion även vid höjd beredskap och ytterst krig. Du söker både stöd och utbetalning i vår e-tjänst.

Böringe mad (Tullstorpså ARO)
Böringe Klosters Lantbruk AB

Butik & Bistro Boka Bord

Kurser & Upplevelser Boka Läda Gården

Lindegrens gård

Ekologiskt jordbruk i Sinarpsdalen.

Våra dagar

Här betar lantraserna fjällko, rödkulla och får. Vi stoppar korv, lufttorkar skinka och hängmörar kött från nöt, lamm och gris. Hit är du välkommen för ett besök i butiken, en vandring i dalen eller för att fira något med jobb eller familj.

Ekologisk odling

Våra djur håller det vackra landskapet öppet och bidrar till biologisk mångfald. Vår drift är ekologiskt godkänd. Bekämpningsmedel och konstgödning använd inte. Som foder används i princip enbart gräs och djuren dricker ur bäckarna.

Samarbeten med grannar

Nöt- och fläskkött i butiken är oftast från vår egen gård. Så kan vi garantera kvalitet och djurvälstånd. Våra höga krav gäller även när vi köper djur från annat håll. Vi besöker varje gård som foder upp de nötdjur, lamm och grisar som vi sedan själva slaktar och styckar.

Sinarpsdalen (Bjärehalvön)

Åby ängar (Helge å ARO norr om Kristianstad)

Solåkra Gård

Våra produkter /
Återförsäljare

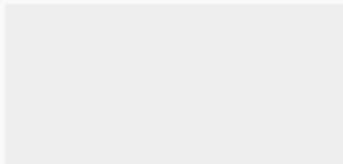
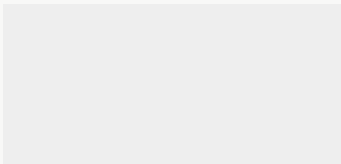
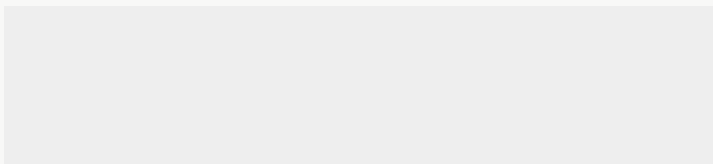
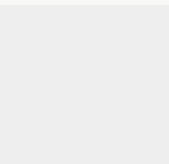
100% Anguskött

Köttlådor från vår gård!

Vi erbjuder köttlådor från våra Angus-djur. Köttet är KRAV-ekologiskt. Våra kor med kalvar går större delen av året på våra naturbetesmarker och håller dessa öppna så den biologiska mångfalden bevaras. Under stallsäsongen äter djuren ekologiskt gräs- och klöverensilage. Läs gärna mer om kornas viktiga roll här:
<https://www.naturskyddsforeningen.se/betande-djur-ger-rik-natur>

Köttet levereras vacuumpackat hem fritt (inom Skåne) till er. En låda består av en åttondels djur och väger max 25 kg/låda. Lådan består av olika styckdetaljer samt färs (cirka halva vikten).

Budskap 3

Att bevara småskalig betesdrift och kombinera den med återvätningar är möjligt och skapar samhällsnytta på många olika sätt.

Tack

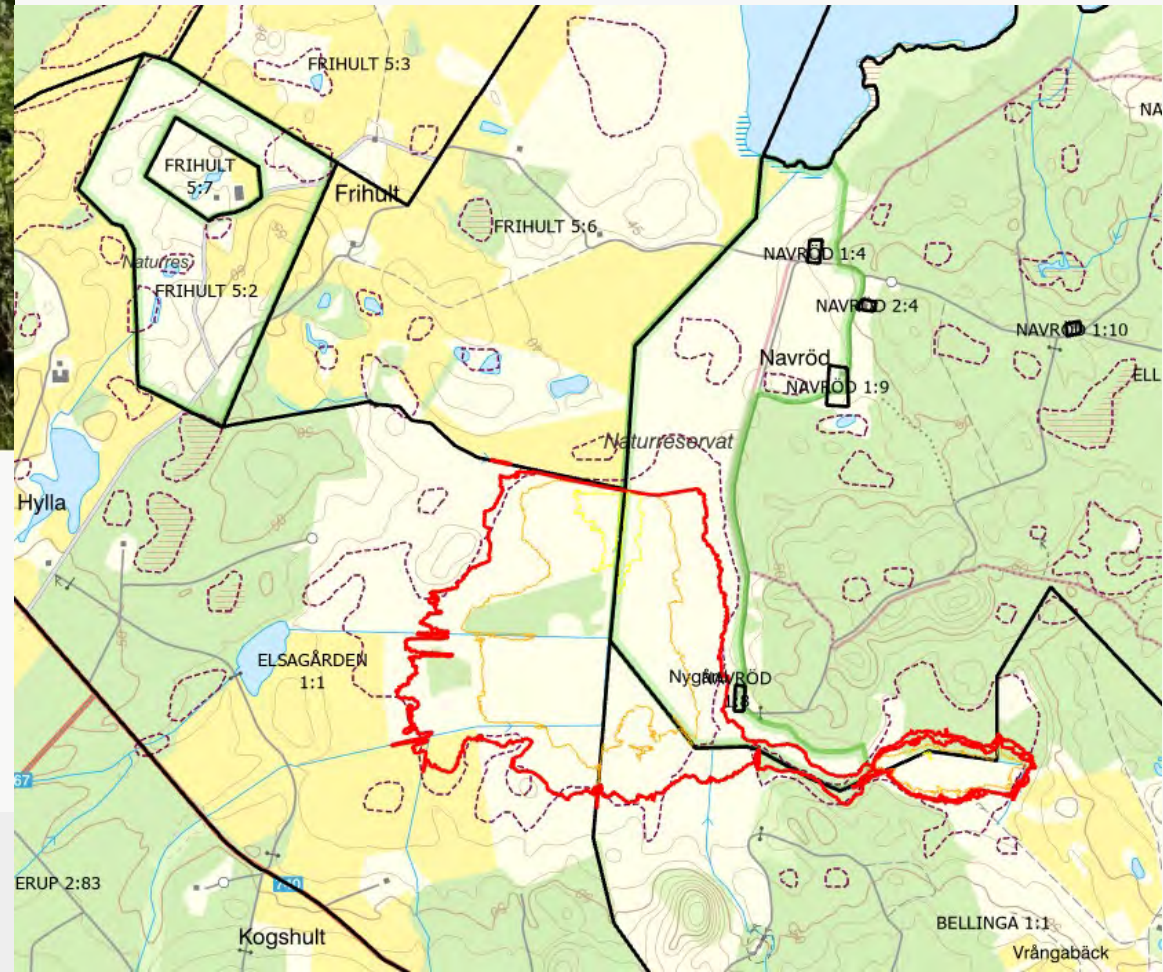

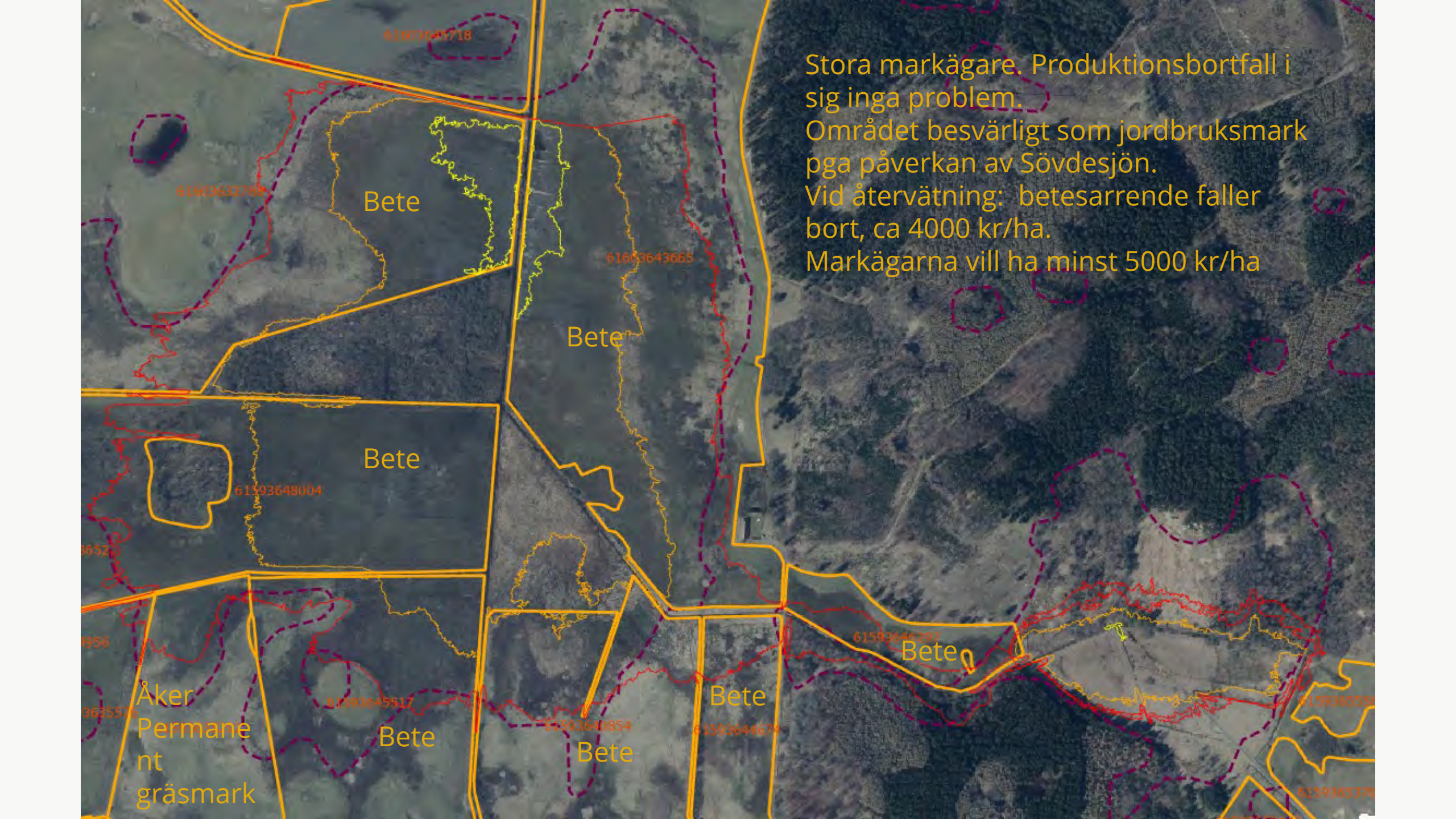
- Vi vill bygga upp ett nätverk med
 - Handläggarna för betesstöd
 - Betesrådgivarna
 - LRF
 - Livsmedelsstrategerna
 - Våtmarksfolket
 - Djurägare
- Första möte med länsstyrelseinterna tjänstemän har ägd rum i november
- Sen möte med externa

Länsstyrelsen
Skåne

Exempel: Navröd

Stora markägare. Produktionsbortfall i sig inga problem.
Området besvärligt som jordbruksmark pga påverkan av Sövdesjön.
Vid återvätning: betesarrende faller bort, ca 4000 kr/ha.
Markägarna vill ha minst 5000 kr/ha

Bete

Bete

Bete

Bete

Bete

Bete

Bete

Åker
Permanen
nt
gräsmark

